

MIHAIL BULGAKOV

Maestrul și Margareta

Traducere de Natalia Radovici

Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

CUPRINS

<i>Literatura ca palimpsest</i> (prefață de Lucian Pricop)	7
CARTEA ÎNTÂIA	13
Capitolul I – Să nu stați niciodată de vorbă cu necunoscuți	15
Capitolul 2 – Pilat din Pont	29
Capitolul 3 – Al șaptelea argument	55
Capitolul 4 – Urmărirea	61
Capitolul 5 – S-a petrecut la „Griboedov“	69
Capitolul 6 – Schizofrenie, după cum s-a și spus	82
Capitolul 7 – Un apartament puțin simpatic	92
Capitolul 8 – Duelul dintre profesor și poet	104
Capitolul 9 – Figurile lui Kooroviev	114
Capitolul 10 – Vești din Ialta	124
Capitolul 11 – Dedublarea lui Ivan	136
Capitolul 12 – Magia neagră și dezvăluirile ei	140
Capitolul 13 – Apariția eroului	156
Capitolul 14 – Slavă cocoșului	177
Capitolul 15 – Visul lui Nikanor Ivanovici	187
Capitolul 16 – Supliciul	200
Capitolul 17 – O zi agitată	213
Capitolul 18 – Vizitatorii ghinionști	227
CARTEA A DOUA	251
Capitolul 19 – Margareta	253
Capitolul 20 – Crema lui Azazello	267

Capitolul 21 – Zborul.....	273
Capitolul 22 – La lumina făcliilor.....	288
Capitolul 23 – Mare bal la Satana.....	303
Capitolul 24 – Eliberarea maestrului	320
Capitolul 25 – Cum a încercat procuratorul să-l salveze pe Iuda din Kiriath	345
Capitolul 26 – Punerea în mormânt	357
Capitolul 27 – Sfârșitul apartamentului 50	381
Capitolul 28 – Ultimele aventuri ale lui Koroviev și Behemoth	399
Capitolul 29 – Destinul Maestrului și al Margaretei este hotărât	413
Capitolul 30 – Venit-a ceasul! Venit-a ceasul!	418
Capitolul 31 – Pe colinele Vorbiovî	431
Capitolul 32 – Iertarea și eternul refugiu.....	434
EPILOG	441

CARTEA ÎNTÂI

„Cine ești tu, la urma urmei, spune?“

„O parte din acea putere

Ce veșnic răul îl voiește

Și veșnic face numai bine.“

GOETHE, Faust

Capitolul I

SĂ NU STAȚI NICIODATĂ DE VORBĂ CU NECUNOSCUȚI!

La ceasul unui amurg învăpăiat de primăvară, la Moscova, în parcul Patriarșie prudi¹, își făcură apariția doi cetățeni. Primul, un bărbat la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat în haine gri de vară, mic de stat, brunet, dolofan și chel, ținea în mână pălăria decentă, din fetru moale; fața bine bărbierită i-o împodobeau niște ochelari uriași cu ramă neagră de bagá. Celălalt, un tânăr lat în umeri, roșcovan, ciufulit, cu o șapcă în carouri dată pe ceafă, purta o cămașă de cowboy, pantaloni albi boțiți și pantofi negri de sport.

Primul era Mihail Alexandrovici Berlioz în persoană, redactorul-șef al unei reviste lunare literar-artistice și președintele consiliului de conducere al uneia dintre cele mai de seamă grupări literare din Moscova, căreia i se spunea prescurtat Massolit², iar tânărul său însoțitor – poetul Ivan Nikolaevici Ponîrev, care semna cu pseudonimul Bezdomnîi³.

Intrând sub umbra teilor abia înverziți, cei doi scriitori se și rezeziră spre un chioșc vopsit în culori pestrițe, purtând firma „Bere și ape minerale“.

¹ Lacurile patriarhului

² Literatura de masă

³ Pribeagul

Da, se cuvine să semnalăm prima ciudățenie a acestei seri cumplite de mai. Nu numai lângă chioșc, ci și pe toată aleea paralelă cu strada Malaia Bronnaia nu se afla țiipenie de om. La ceasul acela, când abia mai puteai răsufla de zăpușeală, când soarele, după ce potopise cu arșiță Moscova, se prăvălea învăluit într-o pâclă uscată undeva dincolo de Sadovoe Kolto, nimeni nu poposea sub umbra teilor, nimeni nu ședea pe vreo bancă; de la un capăt la altul aleea era pustie.

– Apă minerală, vă rog, ceru Berlioz.

– N-avem apă minerală, îi răspunse cu un aer jignit femeia din chioșc.

– Bere aveți? se interesă cu glas răgușit Bezdomnîi.

– Ne-o aduce pe seară, îl informă vânzătoarea.

– Și ce aveți? o întrebă Berlioz.

– Sirop de caise, dar cald, preciză femeia.

– Ei, dați-ne, dați-ne, vă rog!

Siropul de caise făcu multă spumă galbenă, răspândind în jur un miros de frizerie. Îndată ce goliră paharele, pe cei doi literați îi apucă sughițul. Plătiră și se așezară pe o bancă din apropiere, cu fața spre lac și cu spatele spre strada Bronnaia.

Aici se petrecu a doua ciudățenie, privindu-l numai pe Berlioz. Sughițul i se potoli pe neașteptate, inima îi zvâcni și, pentru o clipă, o simți parcă prăbușindu-se undeva în gol, apoi revenind, dar cu un ghimpe înfipț într-însa. În același timp, îl cuprinse așa, din senin, o spaimă atât de puternică, încât îi veni să fugă din preajma lacurilor mâncând pământul.

Neputând să-și dea seama ce-l speriase, privi în jur, neliniștit și trist. Palid la față, își șterse fruntea cu batista, întrebându-se: „Ce-i cu mine? Niciodată nu mi s-a mai întâmplat una ca asta. Stau prost cu inima... M-am surmenat... Ar fi, poate, timpul să dau dracului totul și s-o întind la Kislovodsk...”

Deodată, văzduhul dogoritor din fața lui se îngroșă, și din pâcla deasă se înfiripă un cetățean străveziu, cu o înfățișare nespus de ciudată. Avea capul mititel, cu șepcută de jocheu în creștet, și purta o haină cadrilată cam scurtă, țesută și ea din văzduh... Deși

înalt de un stângen, era îngust în umeri, nemaipomenit de slab și, luați notă, avea o față batjocoritoare.

Berlioz dusesse o viață care nu-l deprinsese cu fenomene nefirești, ieșite din comun. Pălind și mai mult, holbă ochii și-și zise în gând, cuprins de panică. „Nu se poate una ca asta!...”

Dar, din păcate, se putea, și cetățeanul deșirat, prin care vedeai ca prin sticlă, se legăna în fața lui, când la dreapta, când la stânga, fără să atingă pământul.

Înspăimântat la culme, Berlioz închise ochii și, când îi deschise din nou, își dădu seama că totul se sfârșise, mirajul se destră-mase, cadrilatul dispăruse, și, odată cu el, și ghimpele acela chinuitor din inimă.

– Pfui, drace! exclamă redactorul-șef. Știi, Ivan, adineaori, din pricina zăpușelii, era gata-gata să fac o congestie cerebrală! Am avut chiar un fel de halucinație...

Încercă să zâmbească, dar în ochi tot îi mai juca neliniștea, iar mâinile îi tremurau. Treptat, se potoli, își făcu vânt cu batista și, spunând destul de vioi: „Ei, așadar...”, relua firul întrerupt al discuției.

Era vorba, după cum s-a aflat mai târziu, despre Isus Hristos. Redactorul-șef îi comandase poetului pentru numărul următor al revistei un amplu poem antireligios. Ivan Nikolaevici compusese poemul într-un timp foarte scurt, dar, din păcate, redactorul nu era cătuși de puțin mulțumit de operă. Bezdomnii zugrăvisse personajul principal, adică pe Isus, în culori foarte sumbre. Cu toate astea, după opinia redactorului, poemul trebuia refăcut. Și acum, Berlioz îi ținea lui Ivan un fel de prelegere despre Isus, ca să-l convingă de greșeala de fond pe care acesta o comisese.

Greu de spus cum ajunsese Ivan Nikolaevici la greșeala asta, poate din cauza forței de sugestie a talentului său ori necunoașterii totale a problemei? În orice caz, Isus apărea în poem viu, un Isus care a existat cu adevărat, numai, ce-i drept, plin de defecte.

Berlioz însă voia să-i demonstreze poetului că esențial nu este dacă Isus a fost bun sau rău, ci că nu a fost pur și simplu, toate

istorisirile despre el fiind doar niște născociri, un mit și nimic mai mult.

Se cuvine să arătăm că redactorul-șef era om citit, și în prelegerea sa făcea cu multă iscusință referiri la istoricii din Antichitate, la Filon din Alexandria, de pildă, sau la sclipitorul erudit Iosif Flavius, care n-au pomenit niciodată despre existența lui Isus.

Dovedind o erudiție remarcabilă, Mihail Alexandrovici îi spuse poetului, printre altele, că pasajul din *Analele* lui Tacit, cartea a cincisprezecea, capitolul 44, unde se vorbește despre supliciul lui Isus, nu este altceva decât un adaos fals, făcut mult mai târziu.

Poetul, pentru care tot ceea ce-i împărtășea redactorul-șef constituia ceva nou, îl asculta cu luare-aminte, fixându-l cu ochii săi verzi, plini de vioiciune, sughițând doar la răstimpuri și înjurând în surdină siropul de caise.

— În Orient nu există religie, urmă Berlioz, în care să nu se spună, de regulă, că o fecioară neprihănită l-a adus pe lume pe Dumnezeu. Creștinii, la rândul lor, fără să fi născocit ceva nou, l-au creat în același chip pe Isus al lor, care nu a existat în realitate. Ei bine, tocmai pe ideea asta trebuie să cadă accentul principal...

Vocea de tenor liric a lui Berlioz răsuna pe aleea pustie și, pe măsură ce Mihail Alexandrovici se aventura într-un labirint în care numai un om foarte cult își putea permite să se aventureze fără riscul de a-și frânge gâtul, poetul afla multe lucruri interesante și instructive despre Osiris, bunul zeu egiptean, fiu al Cerului și al Pământului, despre Famuz, zeul fenicienilor, despre Marduc și, în sfârșit, despre mai puțin cunoscutul Huitzi-Lopochi, cumplitul zeu, cândva atât de venerat de aztecii din Mexic.

Chiar în timp ce Mihail Alexandrovici îi povestea poetului cum modelau aztecii din aluat figurina lui Huitzi-Lopochi, pe alee se ivi, în sfârșit, un om.

Ulterior, când, sincer vorbind, era prea târziu, diferite instituții l-au descris pe omul cu pricina în câte o notiță informativă, a căror confruntare nu putea să nu trezească uimirea. Astfel, în